Philadelphia
Het beste uit elkaar

Inspiratieboek
Community Building

Colofon
Copyright © 2021 Philadelphia
Auteurs: Irma Vroegop en Afra Groen
Vormgeving: Elise Bos
Eindredactie: Marieke Verdonk
E-mailadres : communitybuilding@philadelphia.nl

Inhoudsopgave

Vooraf 2
Wat is community building 4
Waarom dit Inspiratieboek 5

Stap 1 Alles begint bij het gesprek 6
Stap 2 Haakjes en Relaties 7
Stap 3 Samen doen 11
Stap 4 Rolversterking 12
Stap 5 Pas op de Plaats 15

1. De lokale community builder 17
   1.1. Hoe begin ik, hoe start ik? 18
   1.2. De professionele dans van de community builder 21
   1.3. Hoe pak ik het aan in mijn locatie, in mijn regio? 25
   1.4. Wat ga ik doen in mijn buurt? 26

2. Instrumenten 31
   2.1. Assetmapping in ABCD-taal 31
   2.2. Competenties van begeleider, buurtverbinder en kartrekker 32
   2.3. Checklist community builder 33
   2.4. Checklist 'Verbindend Luisteren' 34
   2.5. Q&A 34
   2.6. Literatuur en websites 40

Vooraf

De buurt is de plek waar cliënten en buren elkaars talenten kunnen ontdekken en ontwikkelen. Waar je allereerst buurman of buurvrouw bent en je (hopelijk) op basis van gelijkwaardigheid meedoet. De buurt is de plek waar gezelligheid te vinden is in een soms eenzaam bestaan. Daar is meer voor nodig dan we tot nu toe dachten.

Cliënten van Philadelphia zijn gewoon buurtbewoners, veelal kwetsbaar, verbonden met de zorginstelling. Daarmee hebben we als organisatie een opdracht: wij geloven dat het belangrijk is om van betekenis te zijn voor elkaar. Dat maakt dat we ons willen inzetten in en voor de buurt en dat dat moet passen binnen 'onze' context.
De ABCD- aanpak (Asset Based Community Development) spreekt ons daarbij aan, een internationaal succesvol gebleken benadering met inbedding in Nederland. Waar het draait om het van binnenuit werken aan een in economisch, cultureel en sociaal opzicht leefbare buurt, door sociale relaties tot stand te brengen en capaciteiten van bewoners, organisaties en instellingen binnen de lokale gemeenschap te mobiliseren.

In 2015 werd in de Troonrede voor het eerst gesproken over de participatiesamenleving. In werkelijkheid is de maatschappij waarin iedereen meedoet voor een groot deel verdwenen. Oude verbanden die vanuit de kerk of de coöperatie of de buurtschap waren ontstaan komen niet meer terug. Ook al bouwt de gemeentelijke overheid aan basisvoorzieningen en worden er online nieuwe communities ontwikkeld. Voor veel van onze cliënten en andere kwetsbaren is de ingang van de participatiesamenleving lastig te vinden. Waardoor ze minder kans hebben om mee te doen, talenten te laten zien en te ontwikkelen, anderen om ondersteuning te vragen of hulp te bieden.

In 2018 maakten we in de regio Amsterdam kennis met het begrip *community building*.
Nieuwe vormen van wonen onder andere in een voormaling verzorgingshuis, samen met ouderen, enthousiasme van het management en expertise die beschikbaar kwam, maakten dat we ermee aan de slag gingen. Bij ons is het besef gegroeid dat wonen in een buurt niet vanzelfsprekend tot inclusie leidt.

Het is niet vanzelfsprekend om bewoners die begeleiding krijgen van Philadelphia uit te nodigen om mee te doen. Hun talenten en vaardigheden worden vaak vanwege hun kwetsbaarheid genegeerd. Maar ieder mens - kwetsbaar of niet - wil van betekenis zijn, uitgedaagd worden, verantwoordelijkheid dragen, en iets voor een ander betekenen. Community building vraagt verdere verkenning en ontwikkeling, zowel op regionaal niveau als op landelijk niveau. Het betekent iets voor de hele organisatie en voor de hele sector. Wij geloven erin! Laat je inspireren door dit prachtige inspiratieboek.

Karen Elberse, Saskia van Galen, Mariska van Cutsem, Marijne Liese-Happel, Afra Groen, Rob van de Beek
Philadelphia Zorg Amsterdam

Irma Vroegop
Community Builder ABCD

Wat is community building?

Community building gaat over het versterken, stimuleren en aanmoedigen van buurtverbindingen. Buren en buurtbewoners die elkaar kennen en vertrouwen. De activiteiten die ontstaan kunnen heel divers zijn: met elkaar een koffieochtend organiseren, buurtgroen onderhouden, een loopgroep, een fietsgroep, samen op Nederlandse les, excursies, versterken van het onderlinge contact. Waar mensen betrokken zijn bij elkaar, kunnen ze ook rekenen op elkaar wanneer het moeilijker gaat. Waar mensen bij elkaar betrokken zijn, nemen ze zorg op voor elkaar, vaak zonder veel vragen te stellen. Omgekeerd is ook waar: wanneer het onderlinge vertrouwen ontbreekt, kijken mensen niet of nauwelijks naar elkaar om. Met community building slaan wij, samen met bewoners en begeleiding, als zorginstelling, bruggen waar die nu nog ontbreken. Zowel de individuele bewoners als de buurt wordt er beter van. We doen het gewoon.

Waarom dit Inspiratieboek

Hoe zou het zijn als meer bewoners actief zijn in hun buurtje. Dat de buurt een plek is waar iedereen zich thuis voelt omdat je welkom bent, mensen elkaar aanspreken op talenten en passies, en het mogelijk is om deel te nemen op een manier die bij je past. Het lijkt utopisch én toch worden bewoners (en cliënten) uitgenodigd om deze stappen te zetten, trekken we (nieuwe) samenwerkingsverbanden in de buurt aan en ondernemen we nieuwe initiatieven om samen te bouwen aan buurten waar het voor iedereen fijn wonen is. Dit doen we door bewoners te helpen om burgers en mede-(buurt)makers te worden, in plaats van klanten, cliënten of consumenten en programma's en diensten van onderop te laten groeien. En met succes. Er zijn al veel verhalen te vertellen.

Met dit Inspiratieboek presenteren we de pilot community building binnen Philadelphia, regio Amsterdam. We willen hiermee collega's in het land en binnen de sector enthousiasmeren en een praktisch houvast bieden om aan de slag te gaan in de eigen buurt. Als begeleider, locatiemanager en regiodirecteur. Het is gebaseerd op onze ervaringen met de ontwikkeling, de implementatie en de borging van de afgelopen jaren. De ABCD-aanpak kent haar eigen opleidingsfaciliteiten, netwerk en publicaties waar we dankbaar gebruik van maken. Dit Inspiratieboek spitst zich toe op de community building-initiatieven waar Philadelphia aan meewerkt.

Naast dit Inspiratieboek is er ook informatie te vinden op het Platform CB (i.o. intranet), bij het Expertisecentrum en in diverse externe publicaties en op websites.
De interviews, foto's en artikelen die je in de tekst tegenkomt geven een inkijkje in de manier waarop collega's het ambacht van de community builder daadwerkelijk inhoud geven.

Stap 1 Alles begint bij het gesprek

Community building start bij het leggen van contacten, gesprekjes en kletspraatjes aanknopen met mensen in de buurt. Of zoals Joop Hofman het typeert: "Ik gebruik eenvoudig de term PRO als iemand vraagt wat een coördinerend begeleider dagelijks doet: Praatjes maken, Relaties bouwen, Ontmoetingen creëren".

Otto, werkzaam als coach bij de Buiksloterham vertelt hier het volgende over:

"De eerste weken na de oplevering van het appartementencomplex ben ik over de galerijen gaan lopen, iedere dienst die ik had. Het begon met zwaaien, gedag zeggen en mezelf voorstellen. Op een gegeven moment ben ik de vraag gaan stellen: Wie ben jij? Wat houd je bezig? Waarvoor zou jij je willen inzetten? Dan ontstaat er een radertje, je hoort links en rechts iets. Bijvoorbeeld dat iemand wil dat zijn kind meer in het groen opgroeit en dat ze iets met een moestuin willen. Je hoort hetzelfde verhaal aan de andere kant en je hoort dat iemand lid is van een tuinvereniging. Die mensen breng je met elkaar in contact. En dat laat je dan vooral ook los. Dat is ook de grootste truc. Je bent de mest voor de grond, maar mensen moeten het zelf doen. Je probeert juist een setting te creëren waarin relaties tussen bewoners/buren onderling ontstaan. Je moet je dus bewust zijn dat jij als coach maar voor een stukje deel uitmaakt van de setting waar mensen wonen. Juist door te stimuleren dat er onderlinge relaties ontstaan in hun omgeving, dat is zoveel waardevoller dan je rol als coach. Je bent daaraan niet ondergeschikt maar wel ondersteunend. Het gaat gewoon niet over jou! Het gaat er dus om om een setting te creëren waarin mensen met elkaar in gesprek komen."

Stap 2 Haakjes en Relaties

Tijdens de gesprekken luister je dus aandachtig naar aanknopingspunten om mensen met elkaar te verbinden en naar haakjes waarop je kunt voorborduren. Karen, community builder bij locaties Philarood en de Eenhoorn:

"Ik ben heel erg onderzoekend en probeer die momenten te vangen wanneer iemand een twinkeling in zijn ogen krijgt. Ik ben nieuwsgierig naar wat iemand beweegt, waar iemand zijn bed voor uitkomt, waar hij/zij blij van wordt. Als ik dit in een gesprek opmerk dan geef ik dat gelijk terug door te benoemen wat ik zie. En daarmee wordt het ook zichtbaar voor de ander. Bijvoorbeeld als iemand vertelt dat hij een buurman tegenkwam. Als ik merk dat hij daarvan opleeft, dan zeg ik dat gelijk. 'Wat leuk, ik zie dat aan u' en vervolgens gaat het gesprek hierover. Ik doe dit vanuit oprechte interesse. Het kan ook alleen met oprechte interesse, maar ook omdat ik echt graag mensen aan elkaar wil verbinden"

"Het is belangrijk om gezien te worden, ook voor onze bewoners. Het is een levensbehoefte van iedereen om gezien te worden en betekenisvolle relaties te hebben. Mijn rol is om mensen op elkaars spoor te zetten. Een mooi voorbeeld hiervan is dat er een buurman bij Philarood binnenstapte voor vrijwilligerswerk. Wij zijn begonnen met te vertellen aan elkaar wie zijn en wat we leuk vinden om te doen. Zo kwamen we erachter dat er een gedeelde interesse was tussen een bewoner en deze buurman over het schrijven van verhalen, de buurman over Amsterdam Noord en de bewoner voor de huiskrant. Waarop de buurman zei: 'Misschien kom ik jou (bewoner) wel interviewen voor mijn krantje over Noord!' Er ontstaat zo een hele andere connectie en mijn rol als community builder is dan om dit vuurtje een beetje brandend te houden. Er gebeurt dus iets anders als je de standaard aanbod- vraag (vrijwilliger – locatie) loslaat. Het gaat dan niet meer over de vrijwilliger die iets doet voor de organisatie, maar over buurman Johan die contact heeft met een bewoner en gesprekken heeft over iets dat hen bindt.

Ik verwijs mensen ook actief naar elkaar door. Een voorbeeld hiervan is op de nieuwe locatie De Eenhoorn. Daar sprak ik mensen aan en kwam ik er al snel achter dat er drie koks wonen. Ik laat dan blijken dat ik het weet en vertel dat ook aan hen. Daar kunnen ze iets mee doen als ze dat willen. Dat laat ik bij hen, maar vraag er wel actief naar. Het zijn een soort zaadjes die ik plant, waar ik op terug kom. Ik ben mij voortdurend bewust van die informatie en maak die zichtbaar voor anderen. In het geval van de drie koks hoeven ze geen kookclub te starten, maar ze kunnen op deze manier wel verbindingen met elkaar aangaan. Het is een onderwerp van gesprek. Mensen kunnen dan naast gedagzeggen, ook echt een praatje met elkaar aan knopen omdat ze dezelfde interesse hebben. Dit maakt contact makkelijker en kan start zijn van nieuwe verbindingen."

Buiksloterham is een woon- en werklocatie in Amsterdam Noord voor mensen met een lichte verstandelijke beperking (LVB). Mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt kunnen hier aan het werk. Het ligt tussen Eye en NDSM aan de noordelijke IJ-oever in Amsterdam. Ymere realiseert zo'n 93 sociale huurwoningen. Het aanbod varieert verder van zelfbouwkavels en marktkavels (CPO) tot koopappartementen en huurwoningen. Wonen en werken gaat hierbij hand in hand: in veel woningen wordt een kantoor- of werkruimte gerealiseerd en ook in de woongebouwen vind je diverse bedrijfsruimten. Buiksloterham is de eerste circulaire wijk van Amsterdam en maakt deel uit van het 'Living Lab'. Er wordt gezocht naar nieuwe manieren van samenleven en werken, met circulariteit als uitgangspunt. Bv. met de mogelijkheden voor een duurzaam toiletsysteem, je was (laten) doen in de gemeenschappelijke wasmachineruimtes en het opnieuw gebruiken van materialen, energie en water.

Philarood is een woonlocatie in Amsterdam voor ouder wordende mensen met een beperking. Op de begane grond wonen 13 bewoners met een intensieve zorgvraag. Op de eerste etage wonen 9 bewoners in een prikkelarme omgeving. Zij hebben allemaal een eigen appartement en gaan overdag naar hun werk of dagbesteding. In het souterrain zijn 16 appartementen voor mensen die overdag naar hun werk of dagbesteding gaan. Zij hebben een studio met eigen sanitair. Hier is sprake van begeleid wonen. Een levendige locatie waar warmte en sfeer op de voorgrond staan vanuit de visie belevingsgerichte zorg. Philarood heeft een mooie gemeenschappelijke tuin (met dank aan het stadsdeel Noord) waar ook de buurtbewoners welkom zijn. In 2021 wordt er gezamenlijk verder gewerkt aan de mozaïektuinbank een gift van het Deo Gratiasfonds. In de gemeenschappelijke ruimte worden o.a. buurtmaaltijden bereid.

Op het voormalige Eenhoornterrein in Oost bouwt Ymere De Eenhoorn. De eerste twee gebouwen zijn opgeleverd. Nu is de bouw gestart van de tweede fase met 181 woningen. Er komen in totaal 330 appartementen. In De Eenhoorn wonen mensen van allerlei leeftijden en gezinssamenstellingen. Dat betekent dat je onder één dak woont in een gevarieerde mix met andere bewoners. Ook bewoners die een steuntje in de rug nodig hebben. Philadelphia en HVO Querido bieden begeleiding aan deze bewoners die een goede buur willen zijn voor elkaar en andere buren. Vanuit beide organisaties is er een community builder aanwezig die samen met deze bewoners invulling geeft aan het samen wonen en samen leven.

Stap 3 Samen doen

Elk klein initiatief kan een begin zijn van een verdere ontwikkeling. Mooi voorbeeld hiervan is de buurtlunch in de Cornelis Outshoornstraat. Het begon met een wens van een bewoonster om voor anderen een lunch te verzorgen. Er is meteen een datum geprikt en zo heeft zij haar wens kunnen vervullen. Daaruit is de maandelijkse buurtlunch ontstaan waar zo'n 50 mensen uit de buurt aan deelnemen. Malu ondersteunt de keukenploeg die bestaat uit bewoners begeleid door Philadelphia en buurtbewoners. "Normaal regel je dingen met en voor individuele bewoners. Maar als buurtverbinder laat ik het initiatief zoveel mogelijk bij henzelf. Ik ondersteun ze en heb aandacht voor het groepsproces. Sommige collega's vinden dit lastig, want je moet het wel een beetje kunnen loslaten. Het verloopt niet allemaal perfect. Maar het komt meestal wel op z'n pootjes terecht. Het maakt de bewoners blij, dat ze dit samen doen voor de buurt. Het geeft ze het gevoel: 'Ik hoor erbij'."

Stap 4 Rolversterking

In het leven vervul je meerdere rollen. Je bent misschien wel moeder of vader, partner, sportmaatje, huiskok en feestganger. Bewoners worden soms maar op één rol aangesproken, het zijn van 'cliënt'. Niet alleen op een woonlocatie, maar ook in hun rol in het gezin. Een goed voorbeeld is het verhaal van Peter.

Peter woont sinds zijn 23ste op één van de locaties van Philadelphia. Hem is verteld dat hij nooit zelfstandig kan wonen (verhaal). Peter gelooft zijn ouders en begeleiders (geloven). Peter neemt geen initiatief om zijn woonskills te vergroten, het wordt hem ook niet aangeboden! (verwachtingen en aanbod). Peter durft geen water te koken en zal zijn bezoek nooit een kopje thee aanbieden (prestatie). De reputatie van Peter is dat hij lui is. Peter en zijn omgeving vertellen dat hij een leuke man is maar geen initiatieven toont (verhaal).

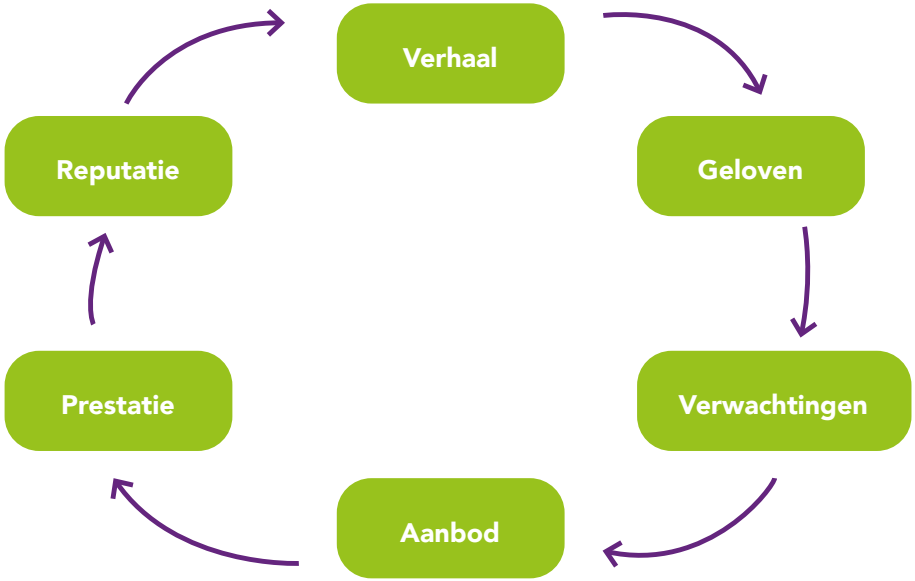

Het verhaal van Peter schematisch weergegeven en wellicht bruikbaar in meer situaties.

Kun je oordeelloos naar iemand kijken? Erin geloven dat echt iedereen iets te bieden heeft, want daar draait het om bij community building. Je onderzoekt hoe iemand zijn/haar rol in de community kan vergroten. Je kijkt verder dan het aanbieden en meedoen met een activiteit. Bij community building kijk je hoe rollen uitgebreid kunnen worden. Wat iemand kan betekenen voor zijn community en daaraan kan bijdragen door een rol te vervullen. Mooi voorbeeld hiervan is Jennifer. Jennifer woont op de Buiksloterham en is vanaf het begin actief betrokken bij alles wat er in en om de flats gebeurt. Zij is niet alleen een goede buurvrouw voor andere bewoners, maar ook de buurtkok en actief in de buurtvereniging. Het startte met deelname, samen met begeleiders en andere nieuwe huurders, aan de training Community Building.
Zij zegt daarover:

"We leerden elkaar op een hele andere manier kennen waardoor er echt van mens tot mens contact ontstond. Mijn relatie met begeleiders is echt anders: er wordt naar mij geluisterd. Ze doen dingen in samenspraak met mij en niet buiten mij om. Het cliëntendossier is vrijgegeven. Ik heb er nog nooit in gekeken maar dat het mogelijk is, is fijn. Er wordt ook meegedacht met mij en er wordt niet over mij gedacht. We denken samen over een probleem na en dat is heel fijn aan de begeleiding hier. Ze zijn er gewoon voor mij. Toen ik uit het ziekenhuis was, kwam er iedere dag wel iemand langs. De opzet en opstelling van de begeleiding is heel anders. We zijn hier gewoon bewoners, geen cliënten. Ze zijn er niet alleen voor de bewoners van Philadelphia maar voor alle buren. Ze maken ook praatjes met hen. Hierdoor stellen ook andere buren zich open voor ons en wordt er niet raar naar ons gekeken en zien ze ons niet als cliënten van Philadelphia."

“Sommige mensen weten dat wij cliënten zijn van Philadelphia, anderen weten dat niet. Gisteren zat ik bijvoorbeeld heel erg in de zenuwen vanwege mijn kat. Ik ben naar beneden gegaan en in de algemene ruimte ontmoette ik buurman Jan, hij woont niet bij Philadelphia. Ik vroeg aan hem of hij zin had om een spelletje met mij te spelen. Dat leidt dan af en het is fijn om met een buurman iets te doen. Een andere keer had ik een visje gehaald en heb dat samen met hem opgegeten. Zo helpen we elkaar hier in de flat. Hij is in januari zijn partner verloren en voor hem is er ook een fijn verzetje.

Toen ik hier een maand woonde kwam coach Nanda met het idee om een kookclubje op te richten. Maar daar was heel weinig animo voor. Toen heb ik in de appgroep gegooid dat ik ging koken en vroeg ik wie er zin had om mee te eten. Dat had ik niet afgestemd met de begeleiding, dit was gewoon mijn initiatief. In eerste instantie was het alleen voor de mensen uit mijn toren, later heb ik ook mensen uit de andere torens benaderd. Ik ben dit begonnen omdat iedereen moet eten en om mensen aan elkaar te verbinden. Buren kunnen eten bij mij afhalen, maar we eten ook samen in de centrale ruimte.”

Met behulp van het maken van een toekomstplan of een talentenkaart kun je met een bewoner samen onderzoeken hoe iemand zijn rol in de community kan versterken. Daarmee versterk je niet alleen de positie van de bewoner maar je versterkt ook de community.

Stap 5 Pas op de Plaats

Als je een tijdje bezig bent met community building komt het moment om stil te staan bij wat er los is gekomen. Saskia, voorzitter van de pilot community building vindt dit een belangrijk element in de aanpak.

"Om van elkaar te leren, om elkaar te inspireren en ervaringen uit te wisselen organiseren we nu - vanuit de pilot - regelmatig activiteiten om verhalen met elkaar te delen, zoals het Community Building Festival en de zomer- en winterkampvuursessies. Dit doen we met iedereen die zich betrokken voelt bij de gemeenschappen; bewoners, buren, partnerorganisaties als Regenboog, Prisma, HvO-Querido en collega's die ook werk willen maken van community building. Iedereen heeft daarin een actieve rol. We doen het samen met bewoners, en niet over of voor bewoners. Ik merk dat bewoners zich hierin zeer serieus voelen genomen, er echt bij horen en dat geeft hun vertrouwen. Ik zie ook dat er nieuwe verbindingen tussen bewoners onderling ontstaan. Dat is heel mooi. Tijdens deze bijeenkomsten vervagen rollen, je weet niet meer wie bewoner is en wie niet. Bovendien is het leuk dat er bij deze activiteiten steeds weer nieuwe en andere mensen aansluiten. En verspreiden we telkens weer zaadjes. Daar ben ik van overtuigd."

Dit proces te faciliteren vraagt ook een andere rol van de locatiemanager. Mariska, locatiemanager van Buiksloterham, merkt dat community based werken nog niet verankerd zit in het DNA van het team. Het vraagt van haar scherp te blijven door balletjes op te (blijven) gooien. "Zo heeft het team van de Buiksloterham evaluaties ingepland. Ze bespreken na drie maanden wonen hoe het met iemand gaat. Ik ben er bij één geweest. De rest doen ze met elkaar. Ze doen dat zelf omdat zij die band hebben met die bewoner. Het komt niet in ze op om dit te formaliseren met een manager erbij. Dat ik er die ene keer bij was, was eigenlijk een foutje. Het was nu nog wel zonder bewoner er zelf bij. Mijn reactie tijdens de evaluatie was wel: 'Waarom zat de bewoner er niet bij? En wie zou er nog iets kunnen vertellen over deze bewoner? Is er een buurvrouw of buurman?' Het team pakt dat dan wel gelijk op. Dat soort duwtjes moet ik wel steeds blijven geven. Er ligt een goede basis als het gaat om community based werken. Maar is er in de praktijk een probleem, is er spanning, dan valt men toch in het bekende patroon. Er zijn ook structuren die móeten, zoals het invullen van het ECD en de risicoanalyse. Dus als je een evaluatie hebt gehad dan kijk je ook naar het ECD. Daardoor word je in het hokje geduwd van hulpverlening. We moeten onszelf nog oefenen in de vraag stellen aan bewoners: wat zou jij willen? Hoe ziet jouw toekomst eruit? Ook bewoners moeten leren dat we geen vragen stellen ter controle, maar omdat we gewoon geïnteresseerd in je zijn. Mijn rol is toch steeds weer dit soort dingen aan te stippen. Ik zie dat als mijn verantwoordelijkheid."

Ook om het team te helpen naar de bredere context te kijken ziet Mariska als haar rol.

"Soms is het lastig om met de mensen die wij begeleiden in contact te komen, omdat ze afspraken niet nakomen of afzeggen. Het is steeds belangrijk om te bedenken voor wie je het doet: heeft het nu nut voor jou als hulpverlener of echt voor degene zelf. Wat maakt dat diegene naar jou toe moet komen? Dat is niet anders met community building. Mensen leven ook hun eigen leven. Dat betekent dat je soms mensen een tijdje niet ziet. Je moet er dan op vertrouwen dat ze wel aan de bel trekken als het niet goed gaat. Je moet wat breder kijken naar contacten die iemand bijvoorbeeld heeft in de flat. Je kunt daarover ook afspraken maken. Het is duidelijk dat je ons niet nodig hebt, wat spreken we af voor de toekomst? Wat wil je dat we doen of juist niet doen. Waarmee kunnen we jou toch een beetje verleiden tot contact. Dat doe je eigenlijk voor jezelf als begeleider. Een stap verder is vragen hoe het eruit ziet als het niet goed met iemand gaat. Wie zijn er voor je? Dat is ook iets wat van mij als leidinggevende gevraagd wordt: het positieve. Je raakt zo snel onzeker als begeleider, bang als je niet weet hoe het met iemand gaat, als er geen contact is. Als je alleen al zegt 'hoe te gek is het dat diegene jullie niet nodig heeft. Dat hij/zij lekker zijn leventje heeft!'"

1. De lokale community builder

In de ABCD (asset based community development) draait alles om wat mensen willen, kunnen en te geven hebben. De kern is dat we bouwen aan sterke gemeenschappen waar iedereen zich welkom voelt en op eigen wijze meedoet. Er is geen stappenplan. Toch valt er wel iets te zeggen over hoe je zo'n proces kunt opstarten en aan kan blijven zwengelen. Zowel intern als in verbinding met de buurt.

Vragen die in dit boekje aan de orde komen zijn:

- Hoe begin ik, hoe start ik met het op gang brengen van een community?
- Welke randvoorwaarden zijn er nodig?
- Hoe verbind ik mensen met elkaar?
- Hoe komen we van praten naar doen en wat is dan mijn rol?
- Hoe blijft de ideeëndrager zelf eigenaar?
- Hoe kun je de rol van bewoners (cliënten) versterken?
- Hoe houd ik het proces aan de gang?

1.1 Hoe begin ik, hoe start ik?

In het proces van aansluiting zoeken bij een gemeenschap of buurt begin je altijd met stilstaan bij en onderzoek naar je eigen talenten en wensen. Wat beweegt jou en wat voedt je. Community building is een proces van een lange adem, kleine stapjes en om kunnen gaan met tegenslagen. Het vraagt een omslag in je denken. Niet de locatie is je werkterrein, maar de buurt. De cliënt is in de eerste plaats buurtbewoner, deel van een gemeenschap, een netwerk en daarnaast cliënt van Philadelphia. Het vraagt echt iets van jezelf en je kunt dat het langst volhouden als jij er zelf plezier en lol in hebt. De een gaat het liefst op stap met een gitaar en maakt zo makkelijk contact met de buurt, de ander schept er lol in om taarten te bakken en die uit te delen. Zoek dus vooral naar je eigen drijvende krachten. Ook samen optrekken met mensen die net als jij werk willen maken van community building en/of eenzelfde interesse hebben werkt aanstekelijk en motiverend.

Met het project Nieuwe Verbindingen, Nieuwe Gemeenschappen in de Beerenbroeckbuurt en de Eendrachtbuurt, Amsterdam-West hebben we een start gemaakt met het samen met buurtbewoners bruggen slaan waar die nu nog ontbreken. Bewoners die tussen wal en schip vallen of minder zichtbaar zijn in de buurt. We bouwen aan een warm-welkomplek in de Plint van Nieuw Geuzenveld. Het DOE team (community builder, ervaringsdeskundige GGZ en Cordaan, participatiecoach Prisma, buurtverbinder Philadelphia) werkt gezamenlijk aan een inclusieve buurt. Middelen zijn beschikbaar gesteld door ZonMW, in 2021 heeft het stadsdeel subsidie beschikbaar gesteld.

Het anderhalfmeter bankje, een idee van een kunstenaar uit de buurt, maakte het mogelijk ook in coronatijd elkaar te ontmoeten.

In samenwerking met de Alliantie en de gemeente Almere wordt in de Oslostraat een wijkconcept ontwikkeld waarbij 'sociale inclusie' centraal staat. De aanleiding is een wens van de Alliantie om de Oslostraat in Almere Buiten fysiek en sociaal te verbeteren. Bewoners en ondernemers van de Oslostraat ervaarden overlast. De prijsvraag werd uitgezet onder een aantal zorgpartijen. De gedachten daarachter was dat, met de komst van een zorgpartij met een goed concept, er een positieve ontwikkeling ontstaat voor de wijk. Zo is Philadelphia bij de Oslostraat betrokken geraakt. Om de verbinding te realiseren heeft Philadelphia een Buurtbouwer ingezet die wijkbewoners ondersteunt bij het vormgeven van contacten en het achterhalen van hun talenten.

Uit ervaring weten we wat werkzame ingrediënten zijn:

- Persoonlijk commitment aan de community; je gaat iets aan waarvan je niet weet hoe het loopt
- Zoektocht naar lokale verbinders
- Open houding: iedereen is welkom, ook zij die anders zijn
- Zichtbaar maken van de passie, talenten
- Samen doen: delen van de passie
- Vieren van (kleine) successen, ontmoetingen, nieuwe verbindingen

Om hier eerste stappen in te zetten zijn er workshops ontwikkeld en het 'Pas op de plaats gesprek'. Voor wanneer je wilt brainstormen over je ideeën, voor wanneer je vastloopt. We hebben ook een Leeromgeving gecreëerd, met 'Leercirkels', 'Communities of Practice (zgn.COP-gesprekken), met intervisie. Info aan te vragen bij communitybuilding@philadelphia.nl
Het Expertisecentrum kan je ook adviseren over het inschakelen van externe deskundigen, thuis in de ABCD-methode. Een open blik van een buitenstaander kan heel verfrissend zijn en je bij de les houden.

1.2 De professionele dans van de community builder

In je rol als community builder stem je je handelen steeds af op de community. Je streeft daarbij naar een positie waar je ondersteunend bent aan de vraag vanuit de community (of helpt die vraag te formuleren). Je doet dus eigenlijk nooit iets wat een community zelf kan. Dat klink heel absoluut maar het is wel de essentie waar het bij community building om draait. In de praktijk zal je ervaren dat het een dans is. Soms zal je er bewust voor kiezen om iets vóór de community te doen, en soms zet je heel bewust een stap achteruit zodat de community de kans heeft om het eigen oplossingsvermogen aan te spreken. Je stelt jezelf steeds de vraag: wat kan de community zelf? Welke krachten, talenten, ervaringen kan de community aanspreken om kansrijk te zijn, zich te versterken, problemen op te lossen? Waar heeft de community steun bij nodig? Wie kennen we in de nabijheid van de community die een rol kan spelen bij oplossen van vragen? Pas in laatste instantie stel je de vraag wat kunnen wij als professionals, organisaties, instanties bijdragen?

In de onderstaande figuur zie je dat vaak bij aanvang in de opbouw van een community de rol van de professional groot is. Je streeft ernaar dat jouw inzet steeds kleiner wordt en de kracht van de buurt, de gemeenschap steeds meer toeneemt. Het is de vraag of je je als professional helemaal kunt terugtrekken. Daarbij zal die opbouw ook niet in een vloeiende lijn lopen. Soms zal je inzet groter zijn, soms neemt de buurtkracht wat af of juist een enorme toevlucht dat je het nauwelijks kan bijbenen. De kunst is om steeds mee te bewegen en aan te blijven sluiten bij de behoefte van een gemeenschap.

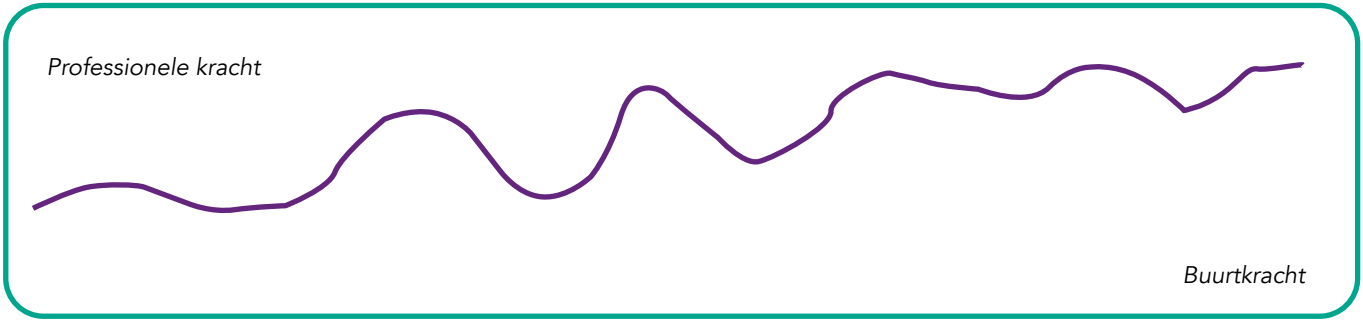

Cormac Russels geeft een mooi denkraam om te gebruiken als toetssteen voor je eigen handelen.

AAN slachtoffer	VOOR klant
MET mede-bouwer	DOOR bouwer/inwoner

Aan: In deze situatie zijn bewoners 'slachtoffer' van een interventie, het overkomt ze. In het geval dat er een brand te blussen valt is dat ook heel legitiem. Ook bij zorgverlening is het handelen vanuit de aan-benadering soms een hele logische keuze. Maar wees er kritisch op, en uiterst voorzichtig mee want bij een aan-benadering ga je ervanuit dat bewoners het niet zelf kunnen en niet bekend zijn met de eigen kracht. Ze zijn voorwerp van jouw handelen.

Voor: In de voor-situatie zijn bewoners 'klant' en nemen zij een aanbod af. Bij een voor-benadering worden bewoners uitgenodigd om een activiteit af te nemen. Ze kunnen zeggen wat ze ervan vinden, maar dragen niet bij aan de activiteit. Bijvoorbeeld een bewoner die met het openbaar vervoer moet reizen maar de weg niet kent. De begeleider reageert met: "Ik ga voor je nadenken". Je gaat dus samen de weg uitzoeken in plaats van de vraag stellen of de bewoner iemand kent die de weg wel weet of die met hem of haar mee kan gaan.

Bij de 'Met' is het anders. Daar worden bewoners gevraagd mee te praten (al dan niet binnen kaders), hun ervaringen en mening te geven en mee te ontwerpen aan verschillende oplossingen. Het videoplatform Hallo Thuis is een goed voorbeeld van coproductie en ook de maandelijkse buurtlunch in de Cornelis Outshoornstraat.

Bij 'Door' zijn bewoners de producent, dus maker van hun eigen oplossingen, vaak in eigen taal met eigen cultuur en eigen op de gemeenschap gerichte onverwachte combinaties. Denk daarbij aan buurtkok Jennifer. Zij zorgt wekelijks voor aantal maaltijden voor buurtbewoners in haar appartementencomplex.

Als community builder reflecteer je permanent op je eigen handelen. Ons helperssyndroom is heel sterk aanwezig, dus voor je het weet schiet je weer in het aanbodgericht handelen. Organiseer daarom je eigen kritische vrienden in je community. Check bij hen een idee of voornemen. Dat helpt om je eigen valkuil te omzeilen. Als community builder stel je jezelf steeds de vraag: ken ik de mensen om wie het gaat, weet ik wat er speelt en leeft in de buurt/gemeenschap. Hoe kan ik het eigenaarschap stimuleren. Je doet dus niets voor mensen, je komt niet met een aanbod op oplossingen. Je gaat voor het eigenaarschap van de deelnemers (bewoners) en voor de participaties van instanties in de buurt. Je zoekt het vuur en volgt de energie in de buurt, gemeenschap. Daarnaast vraag je jezelf steeds af wie er niet bij is en hoe iemand alsnog kan aansluiten. Je stappen zijn gericht om samen dingen te kunnen doen.

Hallo Thuis is het platform met videokanaal voor en door mensen met een verstandelijke beperking. Sinds de start aan het begin van de lockdown half maart, zijn de Hallo Thuis-video's bijna 250.000 keer bekeken en is het platform al meer dan 100.000 keer bezocht. De kijkers stuurden zo'n 1.000 video's in, die zijn uitgezonden in onder meer het Hallo Thuis-journaal: van 'groetjes', moppen, weerberichten tot spontane optredens, huisdieren en gedichten. Lieve, ontroerende, humoristische video's, vaak vol trots gemaakt. Je video op Hallo Thuis: zo mooi om te zien wat dit met mensen doet.

Hallo! Thuis

Philadelphia

1.3 Hoe pak ik het aan op mijn locatie, in mijn regio?

Er zijn meerdere invalshoeken om je dromen/ambitie te realiseren:

- Samen met organisaties in de buurt, vergelijkbaar met een project als Nieuwe Verbindingen, de Eenhoorn, de Oslostraat of Buiksloterham, waarbij de woningbouwcoöperatie, de GGZ, Prisma, een welzijnsorganisatie of de gemeente betrokken zijn en waar je als organisatie aansluit bij een initiatief;
- Op eigen initiatief, bv. omdat de locatie een fijne ontmoetingsruimte heeft, die je graag beschikbaar stelt voor de buurt omdat je de meerwaarde voor de buurt hiervan inziet. Denk aan de Cornelis Outshoornstraat of de Borneostraat;
- Op initiatief van vrijwilligers, buurtbewoners, familieleden;
- Op eigen initiatief, omdat je het belang voor de cliënten en de andere buurtbewoners erkent, je kunt vinden in deze vernieuwde kijk op inclusie en je inzet als begeleider, team, als locatie wilt verbreden. Denk aan Philarood.

Wanneer je aan de slag wilt in het team:

- *Vraag een ervaren collega om hierover met jullie het gesprek aan te gaan;*
- *Zorg voor procesbegeleiding gedurende enige tijd;*
- *Volg een training ABCD, volg de diverse modulen die het Expertisecentrum aanbiedt*
- *Houdt 'Pas op de Plaats'- gesprekken;*
- *Zorg voor een kartrekker.*

Of in de regio:

- *Start met een regionale projectgroep;*
- *Organiseer een regionale conferentie over community building;*
- *Bespreek het regelmatig in het MT*
- *Organiseer regelmatig bijeenkomsten met cliënten, buurtbewoners, begeleiders*
- *Organiseer Communities of Practice*

Bij al deze activiteiten kun je je laten ondersteunen en informeren door het Expertisecentrum CB, ***community building@philadelphia.nl***

Tachtig Philadelphia-professionals en bewoners uit Amsterdam en omgeving namen 20 januari 2020 deel aan het Community Building Event I. Keynote speaker Cormac Russel deed een appèl op ons allen: "Weg met dat label 'beperkt': ieder mens heeft de gemeenschap wat te bieden!"

1.4 Wat ga ik doen in mijn buurt?

Uit evaluatiestudies over ABCD weten we dat het voor professionals vooral belangrijk is om op informele wijze in de wijk aanwezig te zijn om het vertrouwen van en inzicht te krijgen in de wijk.
Belangrijk daarbij is de buurt als een schatkamer te zien waar alles is.
Door een aantal principes te volgen krijg je zicht op wat er allemaal is in de buurt:

- Ga naar mensen toe

Via de eerste contacten kom je weer in contact met anderen in de buurt. Je gaat met mensen in gesprek, je maakt jezelf zichtbaar. Iedereen heeft op zijn of haar manier iets bij te dragen. Vraag mensen naar hun kennis en ervaring, waar ze goed in zijn en waar ze warm voor lopen. Wat hun wensen, interesses en ideeën zijn.
Hoe: ga de straat op, organiseer laagdrempelige bijeenkomsten waardoor mensen elkaar kunnen ontmoeten, zorg voor ludieke acties. Deel bijvoorbeeld bloemen uit aan de beste buur, maak een muurkrant. Alles is erop gericht dat mensen met elkaar in contact komen en nieuwe verbindingen tussen mensen ontstaan.

Maar ook door een ‘sociale vlekkenkaart’ te maken.

• Maak een sociale vlekkenkaart (assetmapping)

Hoe zit mijn buurt in elkaar? Welke mensen wonen hier? Wat is er allemaal aanwezig? Daarbij ligt de nadruk op wat er is en niet op de problemen. Belangrijk om niet in die valkuil te stappen. Je maakt samen met buurtbewoners een krachtenanalyse. Denk aan buren die iets voor elkaar doen maar ook aan bewoners met een bijzonder talent, interesse, bijzondere plekken en verhalen. Hoe kunnen we mensen met elkaar verbinden? Waar zijn al onderlinge verbindingen en verbanden? Waar ontbreken deze? Waar kijken mensen naar elkaar om? Waar niet.
Je maakt het onzichtbare zichtbaar, je brengt de verschillende assets in beeld. Er is altijd meer dan je denkt.

We zijn ons daar niet altijd bewust van. Dit kun je zichtbaar maken en daarmee verandert het verhaal van een buurt. Vaak zeggen mensen ‘er gebeurt hier niet veel, mensen zijn onbekenden voor elkaar’.
Maar als je dieper kijkt, merk je dat er vaak veel meer verbinding is (buren die pakjes voor elkaar aannemen, op elkaars huisdieren passen, koken als iemand ziek is) dat kun je meer zichtbaar maken. Het doel van asset-mapping is om een gemeenschap of buurt bewuster te maken van haar eigen vermogens, die zichtbaarder te maken en onderlinge relaties en contacten te versterken.

Asset-mapping is geen informatieverzameling of ‘behoeften van een buurt ophalen’. Het is altijd gekoppeld aan initiatieven en gemeenschappen die er (in potentie) zijn, aan het bouwen aan onderlinge relaties tussen bewoners en tot leven brengen van de gevonden vermogens binnen de gemeenschap/de buurt.

Asset-mapping kan niet vóór bewoners gedaan worden, maar alleen samen of helemaal door bewoners. Een belangrijke vraag die bij asset-mapping hoort, is hoe de gemeenschap al die vermogens kan inzetten voor de dingen die volgens bewoners meer aandacht nodig hebben.
Houdt buurtgesprekken om in gesprek te gaan over het buurtleven: waar zijn mensen mee bezig, wat houdt ze bezig, waar zit de kracht, de talenten, de pijn, de kwetsbaarheid, de euforie. Zie hiervoor ook ‘Tips voor gespreksvoering om van klacht naar kracht te komen’ (Instrumenten 2.3)

Wij, professionals en buurtbewoners, gingen met bloemen op stap en vroegen aan mensen die we tegenkwamen "welke buur verdient volgens u een bloemetje?" En zo kwamen we achter vele verborgen talenten van bewoners die de buurt rijk is. We ontdekten dat er een timmerman was die voor buren een schuurtje in elkaar knutselde, een buurvrouw met groene vingers die altijd klaar stond met tuinadviezen.

Interview met Renée, sociaal ondernemer en vrijwilliger

"Ik heb een hele poos gekookt met de deelnemers van de dagbesteding. Deze dagbestedingsgroep is, helaas voor mij, verhuisd naar Amsterdam Noord (Philarood). Dit betekende dat ik een tijd lang geen hulptroepen meer had bij het koken. Er heeft zich inmiddels wel iemand aangemeld. Een buurtbewoner die van Philadelphia ambulante begeleiding krijgt. Normaal werkt hij in de horeca. Maar omdat die dicht is, wilde hij wel iets te doen hebben en nu helpt hij mij. Het begon met een praatje maken en uiteindelijk heeft hij de stap gezet. Het heeft wel een tijdje geduurd voordat hij besloot om te komen helpen. Maar als zijn werk weer doorgaat dan ben ik hem waarschijnlijk snel kwijt. Dat is jammer voor mij, hij is een goede hulp. Ik ben alweer 15 jaar betrokken bij Philadelphia. Het begon met een groot buurtfeest toen onze wijk Park de Meer 5 jaar

bestond. Toen heb ik voor het eerst cliënten gezien, die traden op. Zij brachten liedjes en een playbackshow op het toneel. Ik vond dat ontzettend leuk. Toen de buurt 10 jaar bestond werd er vanuit Philadelphia feest gevierd en toen wisten ze al wel dat ik kookte. Samen hebben we het feest georganiseerd. Ik heb een grote pastamaaltijd gemaakt. Het werd een heel buurtgericht feest. Op dit moment voel ik me weer iets meer vrijwilliger van de buurt in plaats van sociaal ondernemer. Ik kook voor de buurt ook twee maaltijden per maand. Bij Philadelphia voel ik me meer sociaal ondernemer omdat we de verbintenis hebben met mensen die mij komen helpen."

Kom in actie

Als je iets hoort, pak 'het' gelijk vast. Wacht niet te lang en kom in actie. Voorkom dat het vuurtje dooft. Maar organiseer niks vóór bewoners, maar altijd met of door bewoners. Zo werk je aan rolversterking van bewoners en versterk je onderlinge relaties. Laat het enthousiasme en energie jou de weg wijzen. Stap niet in de valkuil om alles zelf te gaan doen. Kijk hoe je het vuurtje aan kunt wakkeren en wat hiervoor nodig is. Bouw stap voor stap aan meer verbinding met de buurt.

***Anja van de COS** vertelt dat zij graag wilde wandelen met een oudere buurvrouw, mevrouw Dalen. Zij kan zelf niet naar buiten, en met haar hulp zijn ze naar haar oude buurtje geweest. Daarmee is ook weer het contact tussen mevrouw Dalen en haar buren hersteld.*

• Werk met toekomstplannen – denk aan de relatie met het ECD

Naast aandacht voor de buurt zoom je ook in op de individuele wensen, dromen en talenten van bewoners. Je gaat in gesprek over hun talenten en dromen die je met een duwtje verder kunt brengen. Het maken van een toekomstplan of talentenkaart kan een handig hulpmiddel zijn voor zo'n gesprek. De bewoner brengt dan voor zichzelf in beeld waar hij of zij aan zou willen werken, zelfstandig of met steun van iemand uit zijn/haar netwerk. Iemand die een toekomstplan heeft gemaakt is Ingrid. Zij woont met begeleiding zelfstandig. Ze heeft geen dagbesteding.

In gesprek geeft ze aan dat ze graag nieuwe kleding wil kopen maar veel geld heeft ze niet. En ze zou ook wel iets meer omhanden willen hebben. In het gesprek waarin ze echt mag dromen over wat ze graag zou willen in haar leven geeft ze aan hoe haar leven verrijkt kan worden. Zo vertelt ze dat ze graag fotomodel wil zijn. Door dit gesprek weten we waar haar interesses naar uitgaan en hebben we haakjes om op door te borduren. Zo werd Ingrid gekoppeld aan vrijwilliger Michael (fotograaf) toen hij een fotoshoot van de buurtlunch maakte.

• Laat mensen verhalen delen (Pas-op-de-plaats gesprekken)

Als je een tijdje bezig bent met community building komt het moment om stil te staan. Een moment van reflectie inbouwen en stilstaan bij de vraag: hoe gaat het met ons? Wat gaat er goed in de buurt? Wat kunnen we met elkaar versterken? Hierover met elkaar in gesprek gaan geeft vaak een verfrissende blik op de buurt of nieuwe energie om te volgen.

2. Instrumenten

2.1 Assetmapping in ABCD-taal
2.2 Competenties van begeleiders, buurtverbinder en kartrekker
2.3 Checklist community builder
2.4 Checklist 'Verbindend luisteren'
2.5 Handige literatuur en website

2.1 Assetmapping in ABCD-taal:

Iedere gemeenschap, buurt heeft een schat aan hulpbronnen, kwaliteiten en vaardigheden die benut kunnen worden om de gemeenschap verder te brengen. De buurt is een plek waar iedereen zich thuis voelt omdat je welkom bent, mensen elkaar aanspreken op talenten en passies en het mogelijk is om deel te nemen op een manier die bij je past.
Ze kunnen ingezet worden en gedeeld worden waardoor ze zichzelf zelfs vermeerderen.
Deze zes assets zijn:
1) "gifts": vaardigheden, ervaringen, passies en kennis van bewoners die willen bijdragen aan het gemeenschappelijk welzijn van een buurt. Wanneer iemand een vaardigheid, kennis, ervaring, passie of een combinatie van alle vier deelt met een buurman, dan werken ze – in ABCD termen - samen aan een verband van burgerschap.
2) verbanden: clubs, groepen en netwerken van bewoners (formeel en informeel) hebben vaak een opvatting over hoe de buurt moet zijn en over het buurtleven. Binnen deze verbanden werk je aan versterking en vermenigvuldiging van gifts van de buurt. Je zet dus in op versterken van deze verbanden.
3) lokale instellingen/instituten: ondersteunen mensen in het alledaagse en zijn hulpmiddel om de gemeenschap/een buurt verder te brengen. En beschouwen bewoners als primaire makers en uitvinders van de gemeenschap. Rol is aanmoedigend en bemoedigend, springen soms in en zetten vooral een stapje achteruit.
4) ontmoetingsplekken: waar komen mensen samen, waar worden de 'gifts', verbanden en instituten zichtbaar? Vanuit hier kunnen volgende stappen als verbinden en activeren genomen worden. Plekken waar ontmoeting centraal staat en waar iedereen welkom is.

5) lokale economie: waar delen mensen met elkaar spullen, goederen of diensten? Wat is de waarde van deze ruilvormen voor de community. Waar kan het versterkt worden? Waar zit de overvloed?
Ook handel gebaseerd op geld kan positief werken voor de gemeenschap. Denk aan mensen met een PGB, zij kunnen zelf diensten inkopen en komen zo sterker in de gemeenschap te staan. Al was het maar omdat ze diensten 'inkopen' in de gemeenschap. (voorbeeld: Jennifer kookt en gemeenschap neemt deze dienst bij haar af. Het versterkt haar positie)
6) verhalen

2.2 Competenties die belangrijk zijn voor de begeleiders, buurtverbinders en kartrekkers

- Humor, moed en ondernemingszin zijn belangrijk;
- Geloven dat iedereen iets te bieden heeft aan een ander en/of de samenleving;
- Het leuk vinden om te pionieren en een (nieuwe) locatie met eigen visie en werkwijze te helpen groeien;
- Het leuk vinden om met mensen te werken en op basis van uitwisseling van verhalen te verbinden om zo mooie dingen tot stand te laten komen (narratieve benadering);
- Flexibel in tijd kunnen zijn (werken in de avond of in het weekend), en het willen oppakken van werk dat zich aandient;
- Tegen een stootje kunnen, veerkrachtig zijn en werk en privé niet strikt scheiden;
- Daadkrachtig zijn en jezelf kunnen en durven begrenzen;
- Goed kunnen schakelen tussen de verschillende ondersteuningsbehoeften van de bewoners en hun familie, en aansluiten bij ieders ontwikkelingsniveau en wensen;
- Methodisch en oplossingsgericht kunnen werken;
- Het vanzelfsprekend vinden om te begeleiden vanuit een visie (je hart) en dit weten te vertalen in bijdragen aan het creëren van een prettige woon en werkomgeving waar (professionele) zorg geboden wordt;
- De cliënt de regie geven en ondersteuning bieden waar nodig;
- Maatschappijgericht zijn en flexibel meebewegen met onverwachte veranderingen.

2.3 Checklist community builder:

Eigenaarschap	Je doet niets VOOR mensen, je komt niet met een aanbod op oplossingen. Je gaat voor het eigenaarschap van de bewoners en voor de participaties van instanties in de buurt
Relaties, Relaties, Relaties	Je gaat relaties aan met mensen; kent hun namen, weet wat belangrijk is en haakt daarop aan
Volg het vuur	Je volgt de energie in de buurt Je reageert snel, bouwt verder en houdt rekening met het momentum
Nieuwsgierig zijn	Alles begint met een gesprek
Samen!	Je bent altijd uit op samenwerking
Dienend	Je bent dienend aan de buurt, het collectief, niet alleen aan individuele bewoners
Wie is er niet bij?	Je vraagt je steeds af wie er niet bij is en hoe iemand alsnog kan aansluiten
Positief blijven	Je werkt vanuit een positieve grondhouding ("niemand is een klier voor zijn plezier"/ de meeste mensen deugen, ja en …)
Samen komen/vergaderen	Bijeenkomsten zijn erop gericht om samen dingen te kunnen doen
Neutraal	Je bent geen intermediair, niet de stem van de buurt/bewoner, je bent neutraal.

2.4.Checklist 'Verbindend Luisteren'

Na introductie, als het gesprek loopt en buurtbewoner gaat bijvoorbeeld klagen, zich herhalen, boos worden, de schuld bij anderen leggen of aangeven dat alles goed is:

1. Stop, haal adem en check – in stilte – wat er in je leeft.
   Bv. Voel je je gefrustreerd omdat je voortgang/ afronding wilt?
2. Zoek de behoefte van de bewoner achter diens verhaal en ga daarop in: Heeft u behoefte aan…? Wilt u…? Is… voor u belangrijk? Bv: ondersteuning, verandering, daadkracht/resultaat, duurzaamheid, waardering, gemeenschappelijkheid, contact etc.
3. Blijf behoeftes noemen, achter de woorden, totdat je de kernbehoefte hebt.
   Op de vraag "Heeft u behoefte aan meer veiligheid?" antwoordt de bewoner met een verhaal: "Nee, hoor, de gemeente moet gewoon zorgen dat de straat schoon is". Vraag dan: Wilt u graag 'n schone buurt (orde) etc.
4. Check kernbehoefte. Klopt het dat orde voor u heel belangrijk is?
5. Bewoner valt dan vaak stil, knikt, zegt hmmm, ja etc.
   Ja en dan? Ik hoor die vraag al klinken…
   Wat is de stap daarna:
   - Heeft u ideeën hoe het anders kan?
   - Heeft u deze al eens gedeeld met XXXX…
   - En zo… doorverwijzen/ verbanden leggen/ erop terugkomen

2.5 Q & A

Q&A staat voor Questions and Answers wat weer in het Nederlands vertaald kan worden naar Vragen en Antwoorden. Het zijn vragen die de locatiemanagers en de community builders van de betreffende locaties vaak krijgen van begeleiders en/of managers. Doe er je voordeel mee!

Vragen begeleiders/coaches, CB'ers:

- *Hoe noem ik mijzelf?*

Heel simpel: Hoe heet je? Vertrek vanuit jezelf. Wacht tot iemand een vraag stelt over wat je doet en leg dan uit wie je

bent en wat je doet. Leg contact van mens tot mens in plaats van buurtbewoner tot organisatie. Het draagt bij aan meer gelijkwaardigheid en wederkerigheid. Let wel… het is niet verboden om te noemen van uit welke rol je hier bent, voor welke organisatie, maar het hoeft niet je eerste openingszin te zijn. Niemand heeft ooit écht menselijke contact gemaakt door te beginnen met het noemen van zijn/haar functienaam.

- *Wat als buurtbewoners informatie vragen over Philadelphia-bewoners?*

Stimuleer het onderlinge gesprek. Verwijs vooral naar de bewoner zelf. Realiseer ook dat je een beroepsgeheim hebt. Al helpt het soms ook om onbegrepen gedrag te vertalen. Het kan de ander helpen om zijn oordeel of onbegrip los te laten en met meer begrip naar de bewoner te kijken. Check wel eerst of de vrager ruimte heeft om jouw antwoord te horen. Soms moet iemand eerst zijn/haar hart luchten om jou te kunnen horen. Om eerst ruimte te maken in zijn/haar hoofd en hart. Kortom: je reactie hangt dus sterk af wat de vrager wil bereiken.

- *Wat is mijn verantwoordelijkheid in het zorgdragen voor veilige relaties tussen Philadelphia-bewoners en buren?*

Zoals in jouw werk geldt: je bent verantwoordelijk voor het proces, niet voor het resultaat.
Er is geen spoorboekje voor hoe je moet handelen.
Inherent aan community building is de zoektocht; het is nooit zwart/wit. In de ene situatie zal je (moeten) ingrijpen, in de andere situatie kun je vertrouwen op de kracht van de relatie, de persoonlijke kracht van degene die jij wil beschermen. In hulpverleningssituatie zijn we snel geneigd om voor een ander te denken. Bij zorgdragen voor veilige situaties is het belangrijk om jezelf steeds weer af te vragen 1) waarom wil ik ingrijpen? 2) en als ik in actie kom wat neem ik van die bewoner uit handen/wat ontneem ik die bewoner? (Een leersituatie bv.) Dergelijke situaties zijn goed om te bespreken in teamoverleg en natuurlijk ook met de desbetreffende persoon zelf.

- *Wat als (buurt)bewoners ruzie met elkaar krijgen?*

Wees blij! Hier zit energie! Ook al is het negatieve energie. Blijkbaar wordt er wel iets geraakt, doet het ertoe. Probeer dit negatieve niet te zien als iets dat direct verholpen moet worden, waar jij als 'hulpverlener' een grote bemiddelende rol in moet spelen. Hier komt het begrip 'de dans' heel goed naar voren: stap je erin, zet je een stap naar voren? Of juist naar achter? Of allebei? Blijf in ieder geval neutraal, ga niet mee roddelen. Probeer achter behoeftes te komen, wat zit er onder verwijten/oordelen/aannames? Probeer deze zichtbaar te maken voor de ander. Ook al gooit iemand de handdoek in de ring, blijft altijd degene uitnodigen om opnieuw aan te haken.

- *Hoe betrek ik familieleden bij het community based werken?*

Stimuleer bewoners hun familieleden uit te nodigen, bijvoorbeeld bij het maken van een toekomstplan of het vieren van een bijzonder moment. Informeer het netwerk van bewoners actief over wat er ontstaat en wat je ziet ontstaan/gebeuren tussen buren en bewoners van Philadelphia. Leer ook familieleden kennen: wat zijn hun interesses en kijk waar je hun wensen en ideeën bij kunt aan haken.

- *Hoe maak ik contact met de buren?*

Op jouw eigen manier. Maar alles begint met een open houding.
Zeg eens gedag, knoop een gesprekje aan, zet de deur open en nodig mensen actief uit voor allerlei activiteiten. Of bak eens samen met bewoner iets lekkers, verras iemand aan de deur en vraag eens wat hij/zij leuk aan de buurt vindt, wanneer was de buurt op zijn best is. Hoe wil jij benaderd worden als buur?

- *Moet ik een buurtbewoner registeren als vrijwilliger?*

Alleen als hij/zij dat wil. Er zijn hier geen pasklare (wettelijke) regels voor. Er is een groot grijs gebied. Om te beginnen kun je stellen dat de bewoner van Philadelphia recht heeft op een privéleven en dat er bij contacten met buren dan ook geen sprake is van de noodzaak van een VOG of dat er sprake is van directe (zorg-)verantwoordelijkheid van Philadelphia. Laat onverlet dat er in voorkomende gevallen een risicoanalyse gemaakt kan worden op basis van de professionele inschatting. Of wanneer er sprake lijkt van structurele begeleiding. Worden er bijvoorbeeld hulpverlenende taken verricht,

onder ‘onze vleugels’ op de locatie, is er sprake van het verbinden aan de organisatie dan is de situatie een andere voor wat betreft de noodzaak van een VOG. Dan is de situatie vergelijkbaar met die van de vrijwilliger.

- *Mag ik nog dingen oplossen?*

Nee! Je probeert zoveel mogelijk de community erbij te betrekken en je lost alleen op als de community het zelf niet kan en ook alleen als de community het aan je vraagt. In feite gaat het om vragen stellen: Wie ken jij die …? Lukt het om alleen naar die persoon te gaan, wat heb je nodig…?
Op pag. 14 vind je een mooi schema dat je kan helpen om jouw begeleiding af te stemmen op datgene wat nodig is om te doen.

- *Hoe registreer ik mijn uren?*

Overal waar bewoners bij betrokken zijn, zijn directe uren. En aangezien je niets meer zonder een bewoner doet maak je altijd directe uren.

- *Hoe krijg ik mijn teamleden mee?*

Vertel wat je doet, blijf hen uitnodigen om met je samen op te trekken, vertel wat je ziet aan positieve ervaringen van bewoners. Begin klein, houdt het klein maar droom groot en verbind mensen op jouw droom, kijk of het een gezamenlijke droom kan worden.

- *Hoe maak ik er tijd voor?*

Maak het onderdeel van het alledaagse. Bijv. als je gaat wandelen met een bewoner. Vraag iemand mee. Of ga samen eten, doe samen een spelletje.

Vragen van managers

- *Wat als het team het nut niet in ziet van community builden?*

Stel werkbezoek voor aan een andere locatie. Laat het filmpje van de VGN zien. Neem een talentenkaarten workshop af van het Leerhuis. Nodig de community builder van de regio uit om in gesprek te gaan met het team, hen mee te nemen in het gedachtegoed. Organiseer een teamdag met collega's én bewoners. Doe eens iets totaal anders.

- *Hoe voorkom ik dat begeleiders in het traditionele zorg-denken verzanden?*

Blijf alert en kritisch, gooi balletjes op, probeer situaties te creëren waar professionals en bewoners samen optrekken. Geef podium aan nieuwe denkers en zorg voor Pas op de Plaats via het Expertisecentrum CB.

- *Hoe krijg ik mijn directeur mee in het gedachtengoed van community building?*

Begin klein, deel je ervaringen, vertel over andere locaties, ga op werkbezoek. Laat het filmpje van de VGN zien, organiseer een kennismakingsworkshop vanuit het Expertisecentrum CB.

- *Hoe kan ik op mijn locatie starten met community building?*

Begin klein, vraag naar dromen/ideeën, nodig buren uit, start samen met bewoners en het team, kennismakingworkshop en talentenworkshop leerhuis. Lees het Inspiratieboek over community building.

- *Wat kun je doen om de energie bij het team erin te houden?*

Om het vuur brandend te houden moet je je realiseren dat community building permanent leren is, het is nooit af! Dit vraagt om steeds weer nieuwe inspiratie en reflectiemomenten. Zet in op workshopleren (training van kennis en vaardigheden), leren van het alledaagse (activiteiten), ga op bezoek bij andere locaties, andere initiatieven (uit leren), organiseer reflectiemomenten (Pas op de Plaats). Het Expertisecentrum kan hierbij ondersteunen.

- *Waar zijn eventuele mogelijkheden voor aanvullende subsidies?*

Er zijn binnen de gemeentes vaak mogelijkheden om een bijdrage te krijgen voor zgn. bewonersinitiatieven, voor een buurtfeest, voor verbetering van het plein of voor initiatieven om de buurt meer groen te maken. Kijk hiervoor op de

website van de gemeente waar je actief bent. Ook kun je kijken op de websites van het Oranjefonds of het VSB-fonds, zij ondersteunen initiatieven die het mogelijk maken dat iedereen kan meedoen in de samenleving. Maar denk ook aan fondsen specifiek voor mensen met een beperking: ***https://www.fondswervingonline.nl/activiteiten/verstandelijke-beperking***.

- *Wat levert het op?*

Community building draagt bij aan grote thema's zoals meer saamhorigheid, meer betrokkenheid bij elkaar, meer eigenaarschap, meer sociale samenhang, minder tweedeling, minder eenzaamheid, enz.
Er wordt een beweging op gang gebracht waardoor duurzame relaties en eigenaarschap wordt vergroot.

- *Wat kost het?*

In het begin, vraagt het per locatie de inzet van een community builder voor 8 uur per week.
Het vraagt tijd van het team voor introductiecursussen over de ABCD-manier van werken.
Het vraagt tijd om deel uit te maken van de 'Community of Practice", voor uitwisseling met collega's, voor reflectie en intervisie.

- *Hoe kom ik in contact met de ondersteuners binnen Philadelphia? Met wie heb ik van doen?*

Mail: ***ExpertisecentrumCB@philadelphia.nl***
De mensen van het expertisecentrum Community Building zorgen ervoor dat je vraag bij de juiste persoon terecht komt.

- *Wat is het verschil tussen een opbouwwerker en een community builder?*

Het hangt sterk van de opdracht van de opbouwwerker af. Doorgaans richt een opbouwwerker zich veelal op kwetsbare groepen en richt community builder zich op alle bewoners in een buurt.

2.6 Handige literatuur en websites

Interessante en bruikbare informatie wanneer je met community building aan de slag wilt:

- (Altijd Nieuw Gedoe!) *Buurtmakers vanuit Asset Based Community Development op weg naar nieuwe democratie*, Eelco Visser. Uitgeverij Landelijk Samenwerkingsverband Actieve Bewoners, april 2021. ***www.bookshop.nl***
  Over de basis, de principes, de uitgangspunten en de bouwblokken van ABCD. Maar je vindt ook inspirerende praktijkverhalen, ideeën voor instrumenten en hoe het werken aan ABCD samenhangt met grote maatschappelijke vraagstukken.
- ***vsbfonds.nl/over-vsbfonds/contact/boekje-buurtmaken-abcd***
  Ook hier inspirerende verhalen van mensen die werk willen maken van community building. Zij vertellen hierin hoe zij aan de slag gegaan zijn. En voor wie wil, meer informatie over een aanpak voor buurtmaken.
- Boek "Bruisen, brouwen en binden". Handboekboek voor lokale community builders, ©Heleen van Praag, uitgeverij Gouden initiatieven, 2016. ISBN/EAN 978-90-825176-0-6 NUR: 740
- ***rodewouw.nl/assets/files/vier-vitale-onderdelen-van-een-asset-based-ontwikkelingsproces-in-gemeenschappen.pdf***
  Betreft een algemene introductie in de ABCD-werkwijze
- ***johnmcknight.org***
  Site van John McKnight een van de 'founding fathers' van de methode, waar ook Barack Obama nog in opgeleid is geweest en praktijkervaring mee heeft opgedaan.
- ***abcdinaction.org***
  Met leden van over de hele wereld, waar je met de community kunt uitwisselen over de ABCD-methode, waar je geïnspireerd kunt raken.
- ***lsabewoners.nl***
  Een vereniging van actieve bewonersgroepen door het hele land die zich inzetten voor hun buurt. Zo runnen bewonersgroepen bijvoorbeeld buurthuizen, lokale fondsen of onmisbare ontmoetingsplekken. Ze werken aan een eerlijke en sociale energietransitie. Sommige bewonersinitiatieven groeien uit tot BewonersBedrijf of WijkBV en creëren mét en vóór buurtbewoners sociale werkplekken in het hart van de gemeenschap. De academie doet onderzoek naar en schrijft over buurtmaken, organiseert (online) bijeenkomsten en ontwikkelt en geeft trainingen.
- ***buurtwijs.nl/content/abcd-methode-meer-actueel-dan-ooit-tevoren***
  Artikel van januari 2021, van Peter Rensen. Waarin hij de vraag stelt "hoe komt het toch dat interventies komen en gaan?"

Hij zoemt daarbij in op de werkwijze ABCD. Tussen 2000 en 2005 razend populair, vervolgens weer onzichtbaar geworden en nu weer in opkomst. Hij signaleert als onderzoeker bij Movisie dat we een nieuwe kans hebben om te leren van de fouten uit het verleden, want ABCD is momenteel weer populair.

- ***zorgsaamwonen.nl/artikel/life-meer-dan-goede-buren***
  ZorgSaamWonen is het landelijke platform voor de maatschappelijke opgaven op het gebied van wonen, zorg en welzijn. Het fysieke en sociale domein schuiven in elkaar en daar doorheen loopt dan ook het economisch domein. Eisen van duurzaamheid, flexibiliteit en technologie nemen in fors tempo toe. Door de vergrijzing is de noodzaak erg groot om met elkaar een Versnellingsagenda 2030 op te stellen.

Artikelen, informatie over initiatieven waar Philadelphia bij betrokken is:

- ***buurtwijs.nl/content/de-mensen-in-de-buurt***
  Artikel Nieuwe Verbindingen over het gelijknamige buurtmakersproject in de Beerenbroeck, Geuzenveld, Nieuw West in Amsterdam, februari 2021. Een aangepaste versie is geplaatst op Buurtwijs
- ***gebiedsontwikkeling.nu/artikelen/nieuwe-samenwerkingen-bouwen-aan-inclusieve-steden/***
  Het onafhankelijke platform Gebiedsontwikkeling.nu fungeert als een open bron van kennis, nieuws en debat voor professionals, onderzoekers en studenten die zich bezighouden met gebiedsontwikkeling. Gebiedsontwikkeling.nu is van de Stichting Kennis Gebiedsontwikkeling (SKG) en is een kernactiviteit van de Leerstoel Gebiedsontwikkeling TU Delft. In de winterediteit van de gebiedsontwikkelingkrant van 2021 een artikel over de verbinding tussen het fysieke en sociale domein. O.a. komt het community buildingsproject in de Buiksloterham ter sprake, waar de organisatie Philadelphia bij betrokken is en de bewoners inhoud geven aan het concept.
- ***hvoquerido.nl/nooit-alleen-in-de-eenhoorn/***
  Op het gebied van wonen en zorg is De Eenhoorn een samenwerkingsverband van drie partijen: woningcorporatie Ymere, Philadelphia en HVO-Querido. De Eenhoorn in de Amsterdamse Watergraafsmeer is een vernieuwend wooninitiatief waar HVO-Querido samen met Stichting Philadelphia Zorg aan deelneemt.
- ***https://mijnphiladelphia***
  Mijn Philadelphia, met leuke voorbeelden uit de Philadelphia-praktijk van community building.
- Voor contact met de makers van dit Inspiratieboek: ***communitybuilding@philadelphia.nl***